PRIJS f 0.50

6e JAARGANG No. 10-11
OCTOBER-NOV. 1952

NEDERLAND POLEN

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING NEDERLAND-POLEN

Gezicht op het voorgebergte van Polen

POOLSE MUZIEKWERKEN
in ons Verenigingsgebouw

Wij zijn thans in het bezit van een vrij groot aantal Poolse muziekwerken, welk aantal in een nabije toekomst nog aanmerkelijk zal worden aangevuld. Wij openen voor allen, die van deze werken kennis willen nemen, gaarne de gelegenheid zich nader vertrouwd te maken met deze uitingen van vroegere en tegenwoordige Poolse componisten. Dit kan in een van onze bureauvertrekken geschieden waar een vleugel staat, terwijl wij dengenen, die van een introductie zijn voorzien de gewenste werken ook voor korte tijd mee naar huis willen geven.

Het Bestuur van de Ver.
Nederland-Polen

(Zie voor lijst pag. 23 en 24)

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński

Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Tel. 713700—20992 - Amsterdam

De Pools-Duitse verhouding

Wanneer men de geschiedenis van de betrekkingen tussen Duitsland en Polen nagaat, dient men bijzondere aandacht te schenken aan de analyse der elementen, die Duitsland in dit opzicht vertegenwoordigen. Maar al te vaak duidt het adjectief „Duits" in het spraakgebruik die tendenzen aan, die in werkelijkheid exponenten van het feodale- en laat-kapitalistische stelsel zijn en die niet als uiting van het streven der gehele Duitse samenleving beschouwd mogen worden. Vooral op het ogenblik is het van belang dit onder ogen te zien, nu wij getuige zijn van de fundamentele sociale veranderingen, welke zich onmiddellijk achter de grens van Polen hebben voltrokken. Dit gebied was immers het bolwerk der Duitse feodale klasse. Het huidige West-Polen en het gebied van de Duitse Democratische Republiek waren voor deze elementen de springplank voor de „Drang nach Oosten". Nu men deze elementen geliquideerd heeft door hun de materiële basis te ontnemen, heeft men een helderder kijk op de toekomst. Hierdoor verdwijnt tevens

De president van de D.D.R. op bezoek in Polen in het „Huis van het Poolse woord" in gesprek met monteurs

De Presidenten Bolesław Bierut en Wilhelm Pieck in Berlijn in verband met het gesloten vriendschapsverdrag tussen de D.D.R. en de Volksrepubliek Polen.

op de Pools-Duitse grens het wespennest, dat zich vooral sinds het einde van de vorige eeuw heeft doen gelden. De germanisering van het Grootvorstendom Poznań moest de inleiding vormen tot de reeds vóór de eerste Wereldoorlog beraamde annexaties van de Poolse gebieden tot aan de Bug. Het ging hier om het zogenaamde Congres-Polen. De verdere consequenties van zulk een programma kan men, indien het gelukt ware dit te verwezenlijken, zich gemakkelijk voorstellen.

De na de eerste wereldoorlog in Duitsland opgehitste nationalistische en imperialistische gevoelens deden de bekende revanche-actie ontstaan, die zijn bekroning vond in de aanval der Hitler-troepen op Polen. Hier zij opgemerkt, dat er in het Pools-Duitse grensgebied zeer vele „brandende kwesties" aanwezig waren en dat ieder, die in 1939 tot de aanval overging, hiervan gemakkelijk gebruik kon maken. Toen in 1919 het Verdrag van Versailles gesloten werd, is met deze factor terdege rekening gehouden bij het vaststellen der Pools-Duitse grens. De Engelse politiek heeft met opzet Gdańsk tot een vrije stad gemaakt, opdat het herboren Duitse nationalisme zich mettertijd via deze stad naar het Oosten zou kunnen ontladen.

Een ieder weet, dat Polen Duitsland een grote rekening te presenteren had, en niet alleen op politiek gebied. Immers een groot geleerde als Theodor Mommsen aarzelde niet in 1897 de Slaven te betitelen als „de apostelen van het barbarisme, die de Duitse cultuur van 500 jaar in de afgrond van hun beschavingsloosheid willen storten". En toch is dit niet geschreven door een standaard-Pruis, maar door een geleerde, wiens na de tweede wereldoorlog gepubliceerd testament zijn diepe afkeer onthult tegen het „kazerne-Duitsland" van Wilhelm, waarin hij leefde, een geleerde, die, levend in de tradities van 1848, een principiëel antagonist van Bismarck was.

Het is geen wonder, dat Hitler rijkelijk kon putten uit de bron van latente Pools-Duitse tegenstellingen. De geschiedenis van het uitbreken van de tweede wereldoorlog is ons thans uit de geheime Duitse staatsdocumenten goed bekend. Het is echter frappant, dat de geschiedschrijver Friedrich Meinecke, die in zijn boek „Die deutsche Katastrophe" zoveel schrijft over het verzet in Duitsland zelf tegen een oorlog met Tchechoslowakije en die de gehele schuld van het niet slagen van dit verzet aan de Westelijke mogendheden toeschrijft, welke in München voor Hitler capituleerden, met geen woord rept over een dergelijke actie aan de vooravond van de aanval op Polen. Stellig hadden Hitler's overwinningen in Oostenrijk en Bohemen een verslappene invloed op de oppositie in Duitsland. Er ontbreekt echter ten aanzien van Polen ieder spoor van verzet. Wellicht is dit in de eerste plaats te verklaren uit het feit, dat de agressor aan het oude Pools-Duitse antagonisme geappelleerd heeft.

Het is duidelijk, dat deze strijdvraag ook een lokaas is voor de hedendaagse elementen, die in Europa en de gehele wereld een nieuwe brand willen ontketenen. In dit orkest speelt ook Bonn mee en o.a. de minister

van Buitenlandse Zaken Hallstein. Dit zijn elementen, die zich met de huidige stand van zaken in het Pools-Duitse grensgebied niet wensen te verenigen. Zij zijn de exponenten van de sociale machten, die, uit de Duitse Democratische Republiek verjaagd, in West-Duitsland asyl hebben gevonden en van daar uit de revanche-actie willen beginnen. Tegelijkertijd willen zij de sociaal-economische veranderingen in de Duitse Democratische Republiek ongedaan maken. Dit is een karakteristieke illustratie van Stalin's theorie over de invloed van de verdrongen bovenbouw op de basis. Doch wij zouden de heren in Bonn een te grote eer bewijzen met te zeggen, dat zij het orkest dirigeren.
De dirigenten zijn anderen, namelijk bepaalde kringen in Amerika, die naar licht ontvlambare punten in Europa zoeken. Hun is evenveel aan een Pools-Duitse vijandigheid gelegen als het Duitsland van Adenauer. Als uitgangspunt hiertoe dient een propaganda voor grensherziening, die vooral bij de „displaced persons" een gretig oor vindt. Om deze revisie aantrekkelijker te maken zijn niet slechts Wroclaw en Szczecin, maar ook Poznań en Katowice in het programma opgenomen.

Hoe moet in deze aangelegenheid de houding en de reactie van de Duitse en Poolse samenleving zijn? De Poolse burgerij en de democratische kringen der Duitse maatschappij moeten zich er duidelijk van bewijst zijn, dat accentuering van de Pools-Duitse tegenstellingen heden noch in het belang van Polen noch in dat van Duitsland zijn. Integendeel. Thans dient meer dan ooit gewezen te worden op datgene wat beide volken bindt, niet op dat wat hen scheidt. De aandacht moet gevestigd worden op het streven der Duitse democratische kringen naar ontwikkeling der vooruitstrevende tradities in Duitsland. De aanwezigheid van vooruitstrevende elementen in Duitsland sedert het begin der negentiende eeuw staat immers buiten kijf. Het is eveneens duidelijk, dat het huidige democratische Duitsland zijn genealogie niet zal gaan zoeken in de kruistochtentraditie en in de Pruisische politiek, maar juist in deze vooruitstrevende traditie.

Eveneens dient met klem gewezen te worden op alle uitingen van toenadering van democratische tendenzen in de geschiedenis zowel van Polen als van Duitsland. De bevolking van Polen moet weten, wat er in het Duitsland van Adenauer met zijn tendenzen voor grensherziening tegen Polen bekonkeld wordt. De genealogie van die kringen is een ieder duidelijk. Onze generatie weet maar al te goed, wie vóór de heer Hallstein zijn gebied tot de Oeral wilde uitbreiden. Zij weet evenzeer, wat die pogingen voor Polen hebben betekend en hoe zij geëindigd zijn.
Wanneer wij echter spreken over de revisietendenzen van Bonn, moeten wij terdege onderscheid maken tussen de bevolking van West-Duitsland en de initiatoren en inspiratoren van deze agressiepolitiek. Deze politiek is niet slechts tegen Polen gericht, maar evenzeer tegen Duitsland. Vandaar de goede verstandhouding tussen Polen en Democratisch Duitsland.

Bisschop Lagosz
over de
Poolse Westelijke gebieden

●

De Bisschop van het diocees Wroclaw, Kazimiers Łagosz, verklaarde op het „Congres van de Poolse Westelijke gebieden" in Wroclaw op 21 September j.l.:
„Het Poolse volk, geheel in beslag genomen door de activiteit van zijn vreedzame wederopbouw, ontwikkelt een verhoogde waakzaamheid ten opzichte van het moorddadig duivelse wapengekletter, dat weer te horen is. Dit gekletter verontrust ons mensen, die de bestialiteit en de moorden van het Hitlerregiem hebben leren kennen. Het verontrust ons niet slechts, maar roept in ons ook verontwaardiging en protest op, en het maakt, dat wij de gelederen enger aaneensluiten.
Aan de stemmen, die zich op dit congres verhieven, wil ik de stem van een vertegenwoordiger van de Katholieke kerk uit onze herwonnen gebieden toevoegen. Ik zou hier getuigenis willen afleggen betreffende de eenheid, die onder alle Polen, zowel ten aanzien van de onaantastbaarheid van onze grenzen als ook ten opzichte van de vrede en de economische wederopbouw van ons Volkspolen bestaat. Ik zou met de meeste nadruk willen getuigen, dat de leugens, die door nationalisme verblinde Duitse revisionisten verspreid werden, evenzeer het belang van de Poolse natie als dat van de autoriteit der kerk bedreigen. Wij Polen, en in het bijzonder wij Poolse Katholieken, zijn bereid het eeuwenlange onrecht te vergeten, en de hand uit te steken voor het tot stand komen van een goede verstandhouding. Wij mogen echter geenszins de pogingen van die Duitsers, die in navolging van Hitler nieuwe oorlogsplannen smeden, en de dood van millioenen mensen voorbereiden, stilzwijgend of verontschuldigend tolereren. Voor deze mensen hebben wij slechts harde woorden over en niet slechts woorden."
Bij het begin van zijn rede had de Bisschop verklaard, dat hij er trots op was, een pionier van dit gebied en van de stad Wroclaw te zijn. Hij had met eigen ogen de rokende puinhopen gezien, die het Naziregiem had achtergelaten. Destijds riepen kleinmoedige mensen die voor de ruïnes stonden, uit: „Wie zal in staat zijn deze stad weer op te bouwen"? Of zij voorspelden, op de muren van de oude Kathedraal wijzend, „Generaties zullen moeten werken om deze Kathedraal weer op te bouwen." Nauwelijks zeven jaren zijn sindsdien verlopen en de uit de bouwvallen verrezen Kathedraal van Wroclaw begroet ons weer met haar voormalig krachtige structuur, met haar betoverende kunstwerken en met de schone muziek van haar groot orgel.

Een groep Polen uit Frankrijk, die deel uitmaken van de Vereniging voor de verdediging van de Oder Neisze-grens, op de wallen van Grobry. Op de achtergrond het Piasten-slot.

Frombork, de stad van Copernicus, het museum.

Een gedeelte van de oude stad van Silezië, Wroclaw.

Congres van de Poolse Westelijke gebieden in Wroclaw

Het Congres van de Poolse Westelijke gebieden op 21 September in Wroclaw, waar meer dan 3.000 afgevaardigden van de hier levende, tot 7 millioen gestegen bevolking en talrijke gasten uit de overige delen van het land verschenen waren, is een indrukwekkende demonstratie geworden. Aan het Congres namen o.a. de Ministerpresident Cyrankiewicz, de plaatsvervangende eerste minister Jędrychowski, de Minister voor de Nationale Verdediging, Maarschalk Rokossowski, en andere vertegenwoordigers van de Regering, van de partijen en massa-organisaties, naast vooraande figuren uit het economisch en cultureel leven deel. Uit naam van het Comité van Voorbereiding opende en begroette Prof. Kulczyński uit Wroclaw de vergadering. In de redevoeringen van de regeringsvertegenwoordigers en ook in de talrijke discussies werden tegenover de aan Polen vijandige hetze van neonazistische revanchepolitici in West-Duitsland het onschendbare recht van Polen op zijn herwonnen gebieden en de eenheid van het Poolse volk in alle nationale vraagstukken tot uitdrukking gebracht.

Het congres gaf een overzicht van de tot nu toe bereikte resultaten bij de samensmelting van de West-Poolse gebieden met het overige deel van het land in alle sectoren van het openbare, economische en culturele leven en legde de nadruk op de noodzaak van verdere ontwikkeling hiervan.

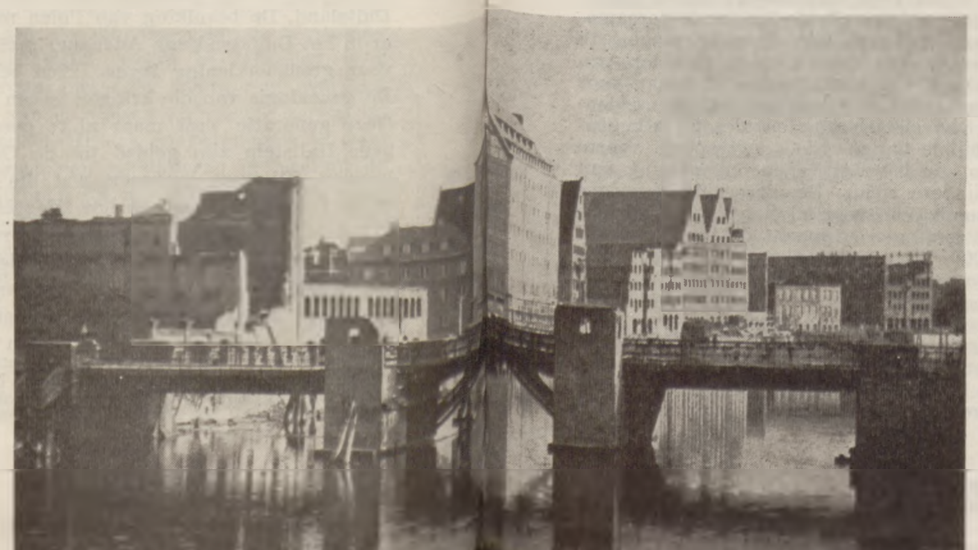
Bijzondere belangstelling wekten de uiteenzettingen van de plaatsvervangende eerste minister, Jędrychowski, die in zijn referaat verslag uitbracht over de resultaten van de wederopbouw in de herwonnen gebieden en over de plannen voor hun verdere ontwikkeling.

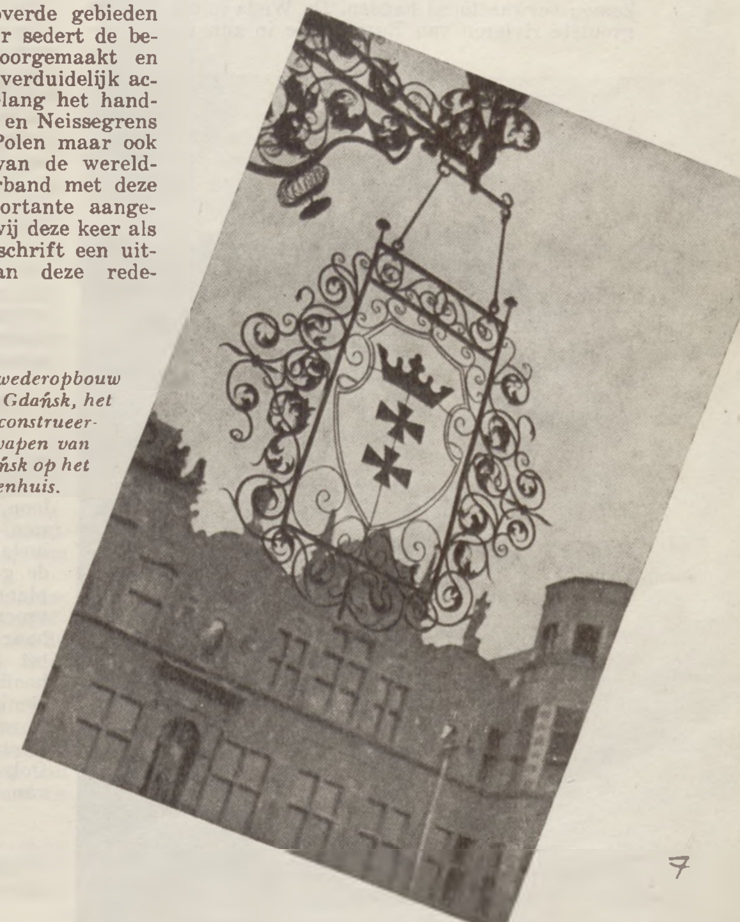
In verband met de zeer bijzondere betekenis van dit Congres waarop meer in het bijzonder Minister Jędrychowski een uiteenzetting gaf over de ontzagwekkende ontwikkeling die deze heroverde gebieden onder Pools bestuur sedert de bevrijding hebben doorgemaakt en waarin hij ook zo overduidelijk accentueerde welk belang het handhaven van de Odra en Neissegrens niet slechts voor Polen maar ook voor het behoud van de wereldvrede heeft, in verband met deze zo bij uitstek importante aangelegenheden, geven wij deze keer als bijlage bij ons tijdschrift een uitvoerig resumé van deze redevoering.

De reconstructie van het kasteel te Malbork.

Gezicht op het herbouwde Gdańsk in zijn oorspronkelijke stijl.

De wederopbouw van Gdańsk, het gereconstrueerde wapen van Gdańsk op het gildenhuis.

PLAN VOOR DE WIJZIGINGEN
IN HET POOLSE WATERSTAATSSYSTEEM

In Goczałkowice, in Silezië, ontstaat een van de grootste stuwdammen op de Wisła; het reservoir heeft een inhoud van tientallen millioenen kubieke meter. Het Silezische gebied wordt van hieruit van water voorzien.

In 1944 werd Polen geteisterd door grote overstromingen, alle rivieren die uit de Karpaten in de Wisla vloeien, traden buiten hun oevers. Het water van Polen's grootste rivier rees ettelijke meters. Vooral de Wisla trad in zijn bovenloop over lange afstanden buiten zijn oevers. Tienduizenden hectaren bouwland kwamen onder water te staan. Honderden dorpen werden overstroomd. De stijgende bruin-zwarte watermassa's vernielden talloze huizen en sleurden gereedschappen, verdronken huisdieren, ja zelfs mensen met zich mee. Eveneens werden honderden meters spoorwegrails en uitgestrekte bossen aan het watergeweld prijsgegeven.
Zulk een overstromingsramp had Polen sedert lange tijd niet beleefd. Deze catastrophe werd veroorzaakt door de herhaaldelijk sterke neerslag in de bergen, door de roofbouw in de bossen, langs de bovenloop van de Wisla, alsook doordat de kapitalistische regeringen de reguleringswerken van de rivier volkomen verwaarloosd hadden. De Wisla is een van de grootste rivieren van Europa, die in zijn woeste natuurstaat werd gelaten. Daarom richtte hij in het Poolse economische leven toen enorme schade aan. Reeds tweemaal nà de oorlog, n.l. in het voorjaar van 1947 en in de zomer van 1948 werd Polen wederom door twee grote overstromingen geteisterd. Zo moest Polen tol betalen voor de verwaarlozing door de bezetters en door die van de regeringen van zijn eigen bourgeoisie. Elke keer bedroeg de schade meer dan 200 millioen zloty per jaar.
Ter voltooiing van het beeld van de verwaarlozing dient opgemerkt te worden, dat de Wisla een zeer ondiep stroombed heeft en elke zomer vol is met zandige eilanden, die de scheepvaart belemmeren. En voorts, dat de omgeving van Warszawa met meegevoerd zand bedekt wordt, en dat in de omgeving van de mondingen van de zijrivieren van de Wisla de grond verzuurd is over een totaal oppervlakte van een kwart millioen ha.

Voorts bestaan in Polen 2650 km rivieren die geschikt zijn voor scheepvaart, maar die geheel ongebruikt blijven. Nauwelijks 4 % van de Poolse waterenergie (ongeveer 10 milliard kwt per jaar) wordt benut.
In aanmerking genomen de enorme behoeften op het gebied van de waterstaat heeft het Volkspolen op dit terrein betrekkelijk weinig gedaan, maar toch in vergelijking met de tijd tussen de beide laatste wereldoorlogen zeer veel. Zo is reeds het beheersingssysteem van de rivier de Bóbr voltooid, dit is een zijrivier van de Odra. Bij deze rivier is een grote electriciteitscentrale verrezen. In aanbouw zijn een grote dam en een „Talsperre" in Goczalkowice. Dit werk zal een stap zijn op de weg naar de uitvoering van de reguleringswerken van de Wisla en het zal tevens de levering van water voor de Silezische industrie mogelijk maken. Voorts is het kanaal dat de stad Łódź van water zal voorzien in wording.
De tegenwoordige autoriteiten maken op elk gebied een eind aan de vroeger bestaande achterlijkheid. Nu komt de beurt aan de landbouw. Er is reeds een groot plan uitgewerkt, dat binnen tien jaren het aspect van het Poolse landschap zal doen veranderen. Dit plan beoogt in de eerste plaats de aanleg van een aantal cascades in de bovenloop van de Wisla, dat betekent het construeren van trapsgewijze stuwen en waterreservoirs op zes verschillende plaatsen in de Karpaten. Verder gaat men reservoirs aanleggen met een inhoud van drie tot 3,5 milliard kubieke meter en dit alleen al op de Wisla. Deze kunstmatige meren maken het mogelijk enorme hoeveelheden water te verzamelen en zodoende de geweldige overstromingen te voorkomen. Tevens kan men dan in perioden van droogte het nodige water aanvoeren. Het plan voor de Wisla omvat verder de regulering van de middenloop, de bouw van electrische centrales bij alle stuwen alsmede bij de aangelegde stuwtrappen, voorts installaties voor de bewatering en ontwatering van de gebieden bij deze rivier. De uitvoering van deze plannen voorkomt eens voor al het gevaar van de vroegere overstromingen en maakt de Wisla bevaarbaar voor 1000 ton grote aken; van de mond tot Silezië worden ongeveer 150.000 ha wei- en hooiland bevloeid. Dit komt de binnenlandse voorziening van veevoeder zeer ten goede.
Bovendien wordt daardoor jaarlijks 6 milliard kw. electrische energie opgewekt.
Ook de rivier de Bug, dat is de derde grote rivier van Polen wordt in de plannen opgenomen. Zijn op Pools gebied 320 km lange bedding is thans onbevaarbaar. Er worden kunstmatige stuwen gebouwd, er komen sluizen en hulpkanalen, zodat de gehele bedding van de rivier gewijzigd wordt. Vier milliard kubieke meter water stroomt jaarlijks volkomen nutteloos van de Bug in de Wisła. Deze watermassa's zullen in de toekomst jaarlijks 400 millioen kwt. goedkope energie leveren. Er wordt 50.000 ha land vruchtbaar gemaakt, waarop grote Staats-modelboerderijen zullen komen en ook zullen er grote complexen water voor de visteelt ontstaan.
Hiermede is natuurlijk niet een volledig beeld gegeven van het gehele plan. Want bovendien zullen er drie grote kanalen komen, waardoor alle bevaarbare wateren van Polen onderling verbonden worden. Elk van deze kanalen verkort de waterwegen van de Bug naar Warszawa en ontwatert de drassige gedeelten van de gebieden in de vork tussen de Bug en de Wisla. Het tweede kanaal, 40 à 75 km lang, zal de Wisła met de Odra in het Silezische industriegebied verbinden, de fabrieken van water voorzien en het transport te water van kolen, erts, cement, staal, bouwmateriaal en levensmiddelen mogelijk maken.
Het derde, reeds bestaande kanaal, dat de Wisła met de Odra in de benedenloop verbindt, zal een grote wijziging ondergaan, zodat het voor grote schepen bevaarbaar zal worden en tevens voor irrigatie-doeleinden en het opwekken van energie zal kunnen dienen. De uitvoering van deze reusachtige plannen zal het land een gesloten ring van communicatiewegen van 1670 km bezorgen. De grootste economische centra van het land zullen met elkaar verbonden worden en er zullen verbindingen te water met de Sowjet Unie en de D.D.R. tot stand komen. Tevens versterkt de uitvoering van deze reusachtige plannen de basis van de energie-capaciteit in de eerste etappe met 0,2 milliard kwt. (d.w.z. 55 % van de totale energie in 1935), zij schept een waarborg voor 700.000 ha bouwland tegen overstromingen en ontwatert ongeveer 220.000 ha grond. Bovendien zal de realisering van dit plan de snelle ontwikkeling van de achterlijke gebieden bevorderen. Er ontstaan nieuwe communicatiewegen, de steden en dorpen worden vergroot, nieuwe bronnen van grondstoffen worden toegankelijk en deze streken worden van electriciteit voorzien. Tevens wordt de industrialisering van gebieden mogelijk, die tot nu toe daarvan verstoken waren. Er wordt een streep gehaald door de gehele erfenis van achterlijkheid, die de bezetters en de bourgeoisie van het eigen land in de Zuidelijke en Oostelijke gedeelten van Polen hadden achtergelaten. Enige cijfers mogen de omvang van het beraamde werk nader illustreren. Er zijn 1000 ingenieurs nodig, 3000 technici en opzichters, 75.0000 arbeiders en 100.000 machines. Dit werk verslindt enorme middelen, honderdduizenden tonnen bouwhout en metaalconstructies, een millioen ton steen en meer dan een millioen ton cement.
Polen realiseert dit kolossale werk met eigen middelen. Men profiteert van de ervaringen van de Sowjetingenieurs op het gebied van de hydrotechniek en de electrotechniek, bij de werken die reeds aan de Wolga, Don en Amu-Darii zijn uitgevoerd.
Het is goed er aan te herinneren dat men vóór 1939, toen men de dam in de Bunaji bouwde — een investering op kleine schaal, die in generlei verhouding tot de huidige plannen staat — als uitvoerder een Franse firma aanwees, die met eigen ingenieurs en eigen materiaal, eigen technische specialisten uit Engeland en Duitsland kwam. De Polen namen aan dit werk alleen als gewone arbeiders deel.
De bovengenoemde feiten geven een illustratie van de enorme veranderingen, die in de Volksrepubliek Polen plaats vonden. Zij vormen een bewijs voor de vrijmaking van scheppende krachten in het Poolse volk, voor de enorme vorderingen van de techniek, voor de grote groei van het hogere technische kader en voor de dynamiek van de Poolse economie.
Tevens bewijzen zij, dat Polen in staat is binnen tien jaren een plaats in te nemen onder de economisch meest ontwikkelde landen ter wereld.

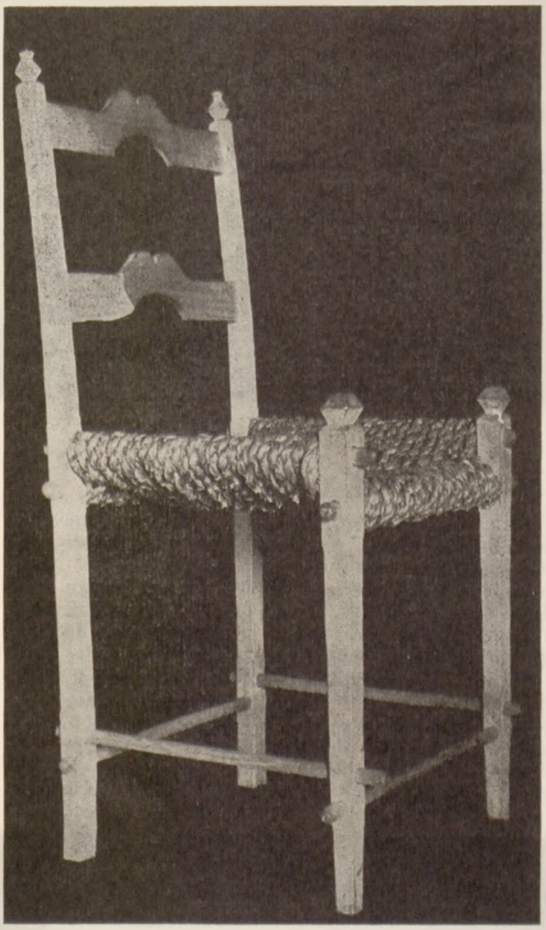
Het watertransport op een groot binnenmeer.

Hydroelectrisch station in Rożnow.

De montage van een turbine in de grote electrische centrale te Dychów.

Stoel uit Kurpie, omgeving van Pultusk.

MEUBELINDUSTRIE

De huidige Poolse meubelindustrie is hoofdzakelijk geconcentreerd in vijf gebieden: Poznań, Wrocław, Gdańsk, Bydgoszcz en Łódż. De grootste fabrieken bevinden zich in Radomsko, Slupsk en Toruń. Het zesjarenplan heeft plannen opgesteld voor verschillende grote meubelfabrieken, waarvan er enige, zoals het combinaat in Radomsko, bijna gereed zijn.

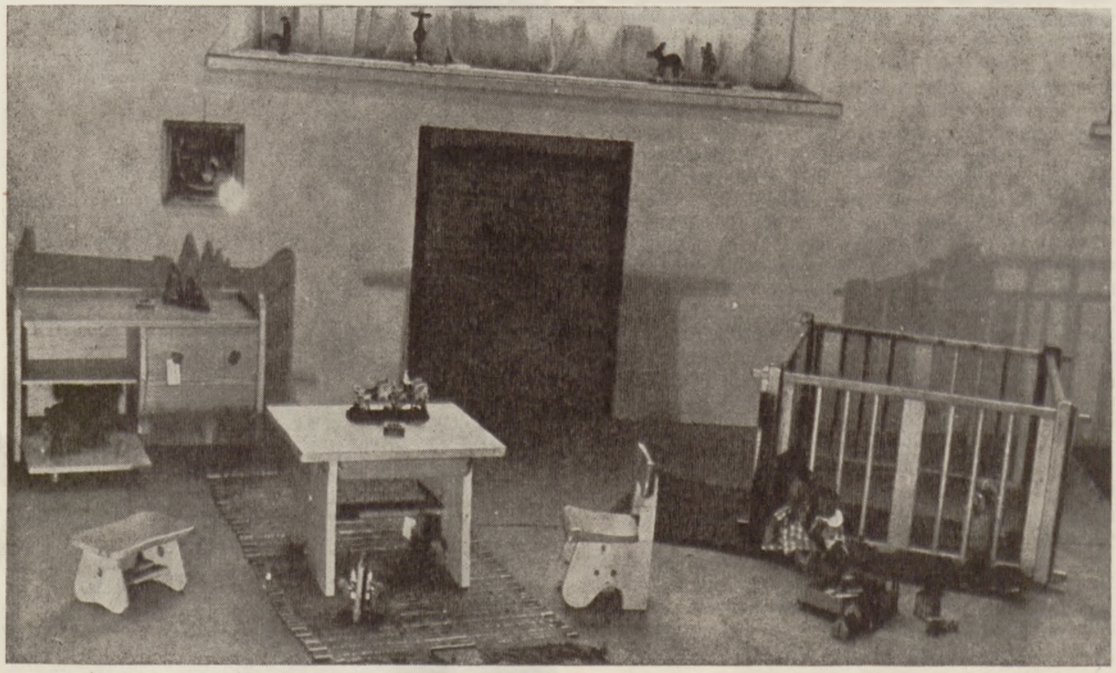
Bij de productie van meubels voor *woondoeleinden* wordt in hoge mate rekening gehouden met de koper, er wordt dus behalve naar goedkoopte ook naar doelmatigheid gestreefd. Daarom nemen de gecombineerde meubels, die voor verschillend gebruik geschikt zijn, een voorname plaats in op het productieprogram. Voor de *industrie* worden maar weinig afzonderlijke stukken, meestal slechts complete zit- en slaapkamerameublementen benevens keukeninrichtingen gefabriceerd. Een groot deel van de productie vormen de meubelstukken, die door de koper steeds weer aangevuld of uitgebreid kunnen worden. Er worden alleen edele houtsoorten verwerkt. Iedereen kan in termijnen betalen.

De ontwerpen van nieuwe modellen worden, voor ze in de productie komen, door het contrôle-orgaan voor aesthetische productie, waar bekwame kunstenaars, kunstkenners en leraren aan meewerken, gekeurd. In 1951 werden bijv. 85 nieuwe modellen ontworpen.

Een belangrijk deel van de Poolse meubelproductie is bestemd voor de export, waarbij Engeland, Australië, India e.a. als voornaamste afnemers optreden. De Poolse meubelexport omvat in hoofdzaak gebogen meubels. Deze tak van de Poolse meubelindustrie bestaat reeds tientallen jaren. Op enige buitenlandse markten zijn ze bekend onder de naam „Weense meubels" of „Thonet-meubels". Bij sommige afnemers is de smaak in de loop der laatste 50 jaar bijna niet veranderd. Er zijn afzetmarkten, waaraan sinds 50 jaar ononderbroken hetzelfde model stoel wordt geleverd. Anderzijds zijn er echter ook afzetmarkten, waar zich de smaak van de afnemers ieder jaar wijzigt, wat de industrie dwingt tot een hoge mate van elasticiteit, om met deze wijzigingen gelijke tred te kunnen houden.

Thans exporteert Polen meer dan 120 types van gebogen

Kinderkamer.

en MEUBELEXPORT

meubels, en het fabriceert ieder jaar nieuwe modellen. Karakteristiek zijn hierbij de eisen, waaraan voldaan wordt voor landen met verschillende klimatologische verhoudingen. Zo leveren de Poolse exporteurs bijv. aan landen in de tropen rieten meubels en aan landen met gematigd klimaat, stoelen met houten of beklede zittingen.

De eisen, die de buitenlandse afnemers aan de kwaliteit van gebogen meubels stellen, zijn tengevolge van de sterke concurrentie op dit gebied zeer hoog. Intussen verheugen de Poolse producten zich op de buitenlandse markten in een welverdiende waardering. De kwaliteit der meubels hangt af van de soort en kwaliteit der verwerkte grondstoffen, en van de zorgvuldige bewerking en uitvoering. Aan al deze voorwaarden voldoet de Poolse meubelindustrie, die een voortreffelijke grondstof, nl. het beukenhout uit de Karpaten verwerkt.

Uitgevoerd worden de volgende producten: stoelen voor woningen, kantoren, café's, hotels, vergaderzalen, piano- en kappersstoelen, kinderstoelen, leunstoelen voor hotelhalls, klapstoelen voor schouwburgen en bioscopen e.d. Bovendien tafels, kapstokken en andere meubelstukken.

Bij de verpakking voor de verzending van gebogen meubels wordt er rekening mee gehouden, dat de zending zo weinig mcgelijk ruimte in moet nemen en toch een afdoende bescherming tegen beschadiging moet hebben. Dit gebeurt, al naar de aard van de plaats der bestemming, op 3-erlei manier. Bij het transport overzee naar het nabije en het verre Oosten, evenals naar Noord- en Zuid-Amerika, worden de uit elkaar genomen meubels in kisten verpakt. Een kist van circa 90 x 9e x 100 cm bevat ongeveer 36 gebogen stoelen. Het later in elkaar zetten der meubels levert geen moeilijkheden op voor de ontvanger en kan zonder vakkundige hulp geschieden. Voor het geval het verdere transport vanaf de zeehaven landinwaarts met lastdieren moet plaats vinden, zijn de goederen, eveneens in uit elkaar te nemen toestand, in jutezakken verpakt. Geschiedt het verdere transport per trein dan worden de stoelen geheel volledig en wel in bundels van twee, vier of zes samengebonden en in papier en houtwol verpakt.

Leeshoekje.

Eetkamer.

VERGADERING VAN IIe LANDELIJK CONGRES van Ingenieurs en Technici

Een jeugdig ingenieur verbeterde de arbeidsmethode.

EEN REDE VAN PRESIDENT BIERUT

Op 28 en 29 September vergaderde te Warszawa het IIe Landelijk Congres van Technici en ingenieurs, dat bijeengeroepen was door de Opperste Technische Organisatie (NOT) in samenwerking met de Centrale Raad van de vakverenigingen. Meer dan 2500 gedelegeerden uit alle takken van de industrie en van de technische wetenschappen namen er aan deel. De Poolse President Bierut en verschillende leden der regering waren als gast op het congres aanwezig. De plaatsvervangende Voorzitter van de Staats-plancommissie, Minister E. Szyr, bracht verslag uit over het bereikte en de geprojecteerde vooruitgang op technisch gebied.

De Poolse President Bierut richtte zich bij de aanvang in een korte toespraak tot de deelnemers, waarin hij zijn overtuiging en die van de gehele natie tot uitdrukking bracht, dat de begaafde technische intelligentsia van Polen zich het in haar gestelde vertrouwen waardig getoond had, daar zij waarlijk vaderlandsliefde bezat en met alles verbonden was, wat de geschiedenis van Polen tot eer strekt.

„Dit congres vindt plaats op het voor de krachtsontwikkeling van ons land belangrijke ogenblik van de zich voltrekkende technische revolutie," zo ging de President voort. „Deze ontwikkeling hangt nauw samen met de verwerkelijking van het nationale, economische plan — het tegenwoordige 6-jarenplan en het in beginsel in het verkiezingsprogram van het Nationale Front reeds ontworpen volgende 5-jarenplan —. Hieruit groeit het bewustzijn van de grote taken, die de ingenieurs en de technische intelligentsia wachten, het bewustzijn nl. van de onbegrensde mogelijkheden tot het bedwingen en hervormen van de natuur, tot een veelvuldige vermeerdering van de natuurlijke rijkdom en de voorraad energie, tot het bouwen van nieuwe steden en tot de verheffing van de materiële welstand van de gehele bevolking tot een tevoren ongekend peil.

Alle economische en technische vooruitgang staat echter in onverbrekelijk verband met de maatschappelijke vooruitgang. Slechts dan zal de vooruitgang reëel en vruchtdragend zijn, wanneer hij met de strijd voor sociale gerechtigheid, met de strijd voor de algemeen menselijke vooruitgang en het socialisme verbonden is. Polen kan thans de technische vooruitgang zo snel realiseren, omdat het de vriendschap geniet van de grote Unie van de Socialistische Sowjetrepublieken, die Polen bij iedere schrede steunt door het ter beschikking stellen van haar eigen resultaten en verworvenheden in wetenschap en techniek en door het meeslepend voorbeeld van haar koene en ontzagwekkende opbouw van het communisme.

De resultaten op technisch gebied zullen in Polen zonder twijfel ook het proces van de grote culturele omwenteling, die reeds thans op grote schaal in wording is, versnellen. Een diepgaande culturele revolutie kan zonder technische revolutie niet plaats vinden, want de wederzijdse nauwe samenhang tussen cultuur en techniek is niet te ontkennen."

ONTWIKKELING VAN DE INDUSTRIELE TECHNIEK IN POLEN

DE REDE VAN MINISTER SZYR

Concrete mededelingen over de bereikte vooruitgang op technisch gebied deed de plaatsvervangende voorzitter van de Staatsplancommissie, Minister E. Szyr.

Het tempo van de productiestijging dat in de laatste tijd in de Poolse industrie bereikt is — aldus Minister Szyr, — betekent dat Polen in de loop van weinige jaren een vooruitgang in de productietechniek tot stand heeft gebracht, die in kapitalistische landen pas na vele tientallen jaren van ontwikkeling bereikt kan worden. In het jaar 1952 zal alleen al de productietoename in de grote en middelgrote industrie 60 % van het totaal van 1938 bedragen.

Minister Szyr beschouwt echter niet alleen de bereikte productie-hoeveelheid als essentieel, maar evenzeer de daarmee verbonden factoren, in het bijzonder de benodigde arbeidskracht. In verhouding tot de vooroorlogse omstandigheden, waarvoor op dit gebied echter geen nauwkeurige statistische gegevens voorhanden zijn, komt men door schattingen tot het volgende resultaat.

Stelt men de arbeidsproductiviteit per arbeider voor het jaar 1913 op 100, dan steeg deze tegen 1938 tot 127. Na de oorlog bedroeg dit cijfer op dezelfde basis (dus in vergelijking met 1913) voor het jaar 1946 slechts 79, voor 1949 echter reeds 133 en eind 1952 zal het tot 205 stijgen. Neemt men echter het jaar 1938 als grondslag (als 100), dan krijgt men voor het productiviteitsniveau van het jaar 1946 het indexcijfer 60, voor 1949 — 100,7 en voor 1952 — 155 4. In de korte tijd na het eind van de oorlog werd dus per arbeider een veel grotere stijging in de productiviteit bereikt dan gedurende de gehele periode van het begin van de eerste tot het begin van de tweede wereldoorlog (27%).

Het kwalitatief verschil tussen de toenmalige en de huidige productiviteitsverhoging bestaat verder daarin, dat de toenmalige niet zo zeer het resultaat was van technische vooruitgang als wel van een rigoureus opjaagsysteem, van massale arbeidsbeperkingen, van het ontslaan van verbruikte arbeidskrachten en het in hun plaats aanstellen van jongeren. Houdt men voor de toenmalige tijd bij de vaststelling van de werkelijke productiviteit per arbeider eveneens rekening met het aantal werklozen in de grote en middelgrote industrie, dan blijkt, dat de productiviteitstoename in die 25 jaren eigenlijk van geen betekenis is.

Met enige voorbeelden gaf Minister Szyr daarop een beeld van het revolutionair karakter van de technische vooruitgang in het tegenwoordige Polen, waarbij hij erop wees, dat deze veranderingen in de productietechniek terug te voeren waren op de voltrokken veranderingen in de maatschappelijke structuur en op de omvangrijke steun uit de Sowjet-Unie.

Zo bezit tegenwoordig bijv. de Poolse hoogovenindustrie een reeks van de modernste hoogovens, die volledig gemechaniseerd en geautomatiseerd en van turbine-ventilatoren voorzien zijn, in tegenstelling tot de vooroorlogse, nog uit de 19e eeuw stammende kleine hoogovens, die voor het grootste deel op bediening met de hand aangewezen waren. De door de U.S.S.R. geleverde nieuwe hoogovens van Nowa Huta zullen een volume van 1000 kbm hebben. De verhouding van de productieopbrengst van de nieuwe hoogoven-eenheden vergeleken met de oude zal aan het eind van de investeringen 436 : 100 en bij de Martini-ovens 260% bedragen. In de bestaande ijzergieterijen werd door uitbreiding, verkorting van de reparatie-tijden, door het plaatsen van laadkranen voor de aanvoer enz. de productiecapaciteit in de laatste tijd met ongeveer 1 millioen ton verhoogd. Men beheerst hier tegenwoordig het productieproces voor ettelijke dozijnen verschillende staalsoorten.

Dergelijke vergaande veranderingen vinden in de *mijnbouw* plaats. In het afgelopen jaar werden de eerste steenkoolcombines in gebruik genomen. Naast de door de U.S.S.R. geleverde combines verschenen ook reeds de eerste volgens Sowjetrussische gegevens in Polen zelf vervaardigde steenkoolcombines van het type „Donbass". Op grote schaal wordt gebruik gemaakt van laadmachines en inrichtingen voor het belasten van lopende banden en talrijke andere nieuwe mechanismen. Er is een verbeterd model van een nieuwe delfmachine, een slingermachine op rupsbanden, en een automatische koppeling voor laadmachines.

In de *machinebouw* hebben in de beide laatste jaren ingrijpende wijzigingen plaatsgevonden. Honderden nieuwe types machines en werktuigen werden in productie genomen. De toepassing van lopende band, nieuwe technieken en van mechanische gietmethoden, werd uitgebreid. In vier bedrijven voor de bouw van

School voor de optische industrie te Warszawa.

Practisch onderricht in de motorenfabriek „Ursus".

wagons werd het electrolytisch politoeren en het infrarood-drogen ingevoerd. Bij het metaliseren van het buitenwerk werden belangrijke vorderingen gemaakt. Maar het eigenlijk kenteken van de technische vooruitgang in de machinebouw is toch de productie van zware machines en werktuigen voor top-prestaties. Voor de rubberindustrie werd bijv. de eerste 6000 ton hogedruk-pers vervaardigd. Ook werd een begin gemaakt met de productie van zware mechanische hamers en zware electromotoren van 1250 KW en 1500 KW voor het aandrijven van mijnmachines en met de bouw van een 800 ton zware baggermachine met een uurprestatie van 800 KbM. Alles dus producten van de eigen industrie. Er is nog een 100 ton zware drijfkraan van eigen constructie in werking. In 1953 zal begonnen worden met de productie van lepelbaggermachines van 0,5 Kubieke M en in 1954 met die van 1 Kub.M.

De *chemische industrie* vervaardigt synthetische benzine en de volledig synthetische kunstvezel „Polan" op grootindustriële basis. Op geheel nieuwe grondslag ontstaat een grootindustrie voor kunststoffen. Het aantal edelverfstoffen van Pools fabrikaat neemt voortdurend toe. Ook de pharmaceutische industrie levert gunstige resultaten. Bij proeven met vloeibare kunstmest werden de beste resultaten bereikt. Hoe groot de samenwerking is tussen wetenschappelijke chemische instituten en de chemische industrie blijkt wel hieruit, dat alleen al in dit jaar begonnen werd met de experimentele productie van 166 artikelen op half-industriële basis.

De geweldige successen op het gebied van bouwnijverheid worden door de volgende cijfers geïllustreerd:

De industriële bouw en de overige niet voor bewoning bestemde bouwnijverheid is tegenwoordig tienmaal zo groot als voor de oorlog. De grootte der bouwobjecten op dit gebied bedraagt in 1952 gemiddeld 12.500 kubieke M tegen 500 kub M per object in 1937. In het jaar 1935 hadden 1100 van in totaal 1587 bouwondernemers ieder minder dan 50 bouwarbeiders in hun dienst; slechts 10 ondernemers hadden meer dan 1000 werknemers. In 1952 verschaften elk der 200 bouwbedrijven van beide ressorten (industrie- en woningbouw) gemiddeld werk aan 3000 arbeiders; er zijn echter veel bouwplaatsen, waar tussen de 10.000 en 20.000 bouwarbeiders werkzaam zijn. Het grondwerk is in de gehele bouw voor 40 % gemechaniseerd. Hiermede heeft men reeds nu het peil bereikt, dat oorspronkelijk voor 1955 geprojecteerd was. In 1953 zal dit niveau op 55 % gebracht worden. Eveneens zal in de loop van het volgend jaar het maken van beton voor 97 % gemechaniseerd zijn, terwijl oorspronkelijk het plan voor 1955 op 85 % was gesteld. Het verticale transport op de bouwplaatsen is bijna voor 100 % gemechaniseerd, het horizontale voor meer dan 50 %. Bovendien werd een aanvang gemaakt met de mechanisering van het gelijkmaken van de grond, het bestraten, het pleisteren van muren, het schilderwerk, het vloeibaar parketteren enz. In 1951 werden voor het eerst rijdende betoncombines voor de muurbekleding ingevoerd.

Voor de oorlog werd op het gebied van de industrie uitsluitend volgens buitenlandse projecten gebouwd, behalve dan in enige sectoren van de bedrijven van Mościce en Stalowa Wola. Tegenwoordig bezit Polen 36 eigen ontwerp-bureaux met 20.000 man personeel. Deze bewerkten 97 % van alle bouwtechnische documentatie, waaronder ook ontwerpen voor de nieuwe gigantische industriegebouwen.

De bouwtijd voor een fabriek van een kleinere ruimte-inhoud dan tegenwoordig bedroeg voor de oorlog 2—3 jaar. Tegenwoordig kan men al termijnen realiseren van 180 dagen voor een gebouw van 10.000 Kub.m inhoud. Fabrieken van de grootte van de katoenspinnerij in Piotrków worden in minder dan één jaar opgetrokken. Men heeft al zeer snelle prestaties geleverd, b.v. de bouw van een grote industrie-hal, welke binnen 28 dagen plaats vond.

Ingaande op de betekenis van het woord „Socialistische techniek", vroeg Minister Szyr zich af, waarin deze zich nu van de „Kapitalistische" onderscheidde, daar immers vrijwel alle genoemde elementen van de technische vooruitgang ook in de hoog-geïndustrialiseerde kapitalistische landen toepassing vinden. Het doel van de socialistische techniek vormt het welzijn van de mens, het doel van de kapitalistische techniek is het verkrijgen van extra winsten, zelfs ten koste van de gezondheid en vaak van het leven van de arbeiders. Daarom wordt in Polen de bescherming van

de arbeid en de arbeidshygiëne opgenomen bij de opdrachten van ieder ontwerp- of constructiebureau, van ieder instituut voor wetenschappelijk onderzoek en in ieder arbeidstechnisch en arbeidsorganisatorisch plan.

Waar ook maar in het verloop van een productieproces voor de gezondheid schadelijke factoren kunnen optreden, zoals stof, gas, rook, straling, temperatuurwisselingen, worden de passende beschermende maatregelen genomen.

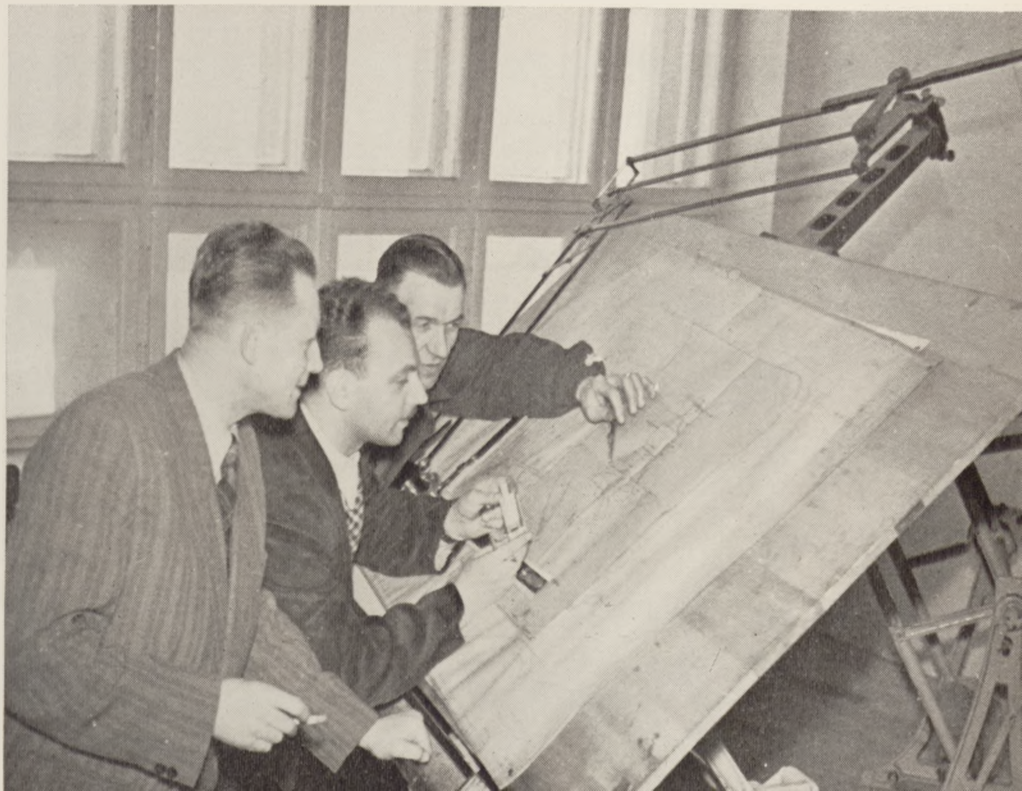
Bij de behandeling van het probleem van de kadervorming wees de spreker erop, dat tegenwoordig 33.000 studenten de technische hogescholen en 11.000 de avondscholen voor de ingenieursopleiding bezoeken tegenover een getal van 7500 studenten in de technische vakken in de tijd voor de oorlog. Slechts 5 % van deze studenten kwamen destijds uit arbeiderskringen; tegenwoordig zijn het 70 %.

Sedert de heropening van de hogescholen na de oorlog werden 21.000 ingenieursdiploma's uitgereikt, daaronder aan talrijke arbeiders en opzichters met veeljarige practische ervaring en dienovereenkomstige theoretische kennis. In 1953 zullen aan de avondscholen voor ingenieursopleiding 1300 studenten aan de mijnbouw- en hoogovenbedrijfsfaculteiten hun eindexamens afleggen. Deze getallen moet men zien tegenover de in totaal 667 afgestudeerden van 1938 en het totaal van 10—11.000 ingenieurs in het jaar 1945. Aan de technische beroepscholen vond men in 1938 3000 leerlingen: in 1955 zullen het er 157.000 zijn.

Het hoger technisch niveau maakt eveneens een ontwikkeling van nieuwe vormen van wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk. Het aantal nieuwe instituten voor wetenschappelijk onderzoek, die met experimentzalen en laboratoria zijn uitgerust, is aanzienlijk gestegen. Professoren en assistenten van de hogescholen worden betrokken bij het werk voor de oplossing van belangrijke productieproblemen. De wederzijdse toenadering tussen wetenschap en productie is op menig gebied al zo ver gevorderd, dat de planvorming op lange termijn voor het werk van instituten voor wetenschappelijk onderzoek van wezenlijke betekenis is geworden. Er was een tijd, dat de wetenschap geen gelijke tred hield met de productie. In de naaste toekomst zal de wetenschap de productie voorgaan en de technische oplossing van de problemen van het vijf-jarenplan voorbereiden. De voortdurend toenemende technische vooruitgang vindt als maatschappelijke kracht van de eerste orde zijn oorsprong in de stijgende activiteit van de arbeidersklasse op het gebied van de productie. Deze schept de voorwaarden voor de verdere ontwikkeling van een maatschappelijke orde, waarin de persoonlijke belangen van de arbeider met die van de gemeenschap in volkomen harmonie zijn. Onder deze omstandigheden neemt de socialistische wedijver, de indrukwekkendste beweging van het heden, in omvang toe en brengt zij nieuwe vormen tot ontwikkeling. Er ontstonden reeds duizenden rationaliseringsbrigades, samengesteld uit arbeiders en ingenieurs. Deze brigades scharen zich thans naast de wetenschappelijke onderzoekers.

In 1948 werden 2200 uitvindingen en voorstellen tot verbetering ingediend; in 1951 waren het er 54.000 en in de eerste helft van 1952 meer dan 46.000. In de gehele industrie komt tegenwoordig één uitvinding op de 13 arbeiders, in de machinebouw zelfs één op de 8 arbeiders voor. 70 % van de ingediende uitvindingen en verbeteringsvoorstellen komen van arbeidsters, die onder de volksregering van iedere mogelijkheid tot verdere geestelijke ontwikkeling gebruik maken, daardoor dieper in de techniek van de productie doordringen en de stijging van de arbeidsproductiviteit scheppend beïnvloeden.

De nieuwe technische intelligentia wordt gekenmerkt, door haar verbondenheid met het land, met zijn vooruitstrevende cultuur, met zijn rijke, zij het ook momenteel nog weinig onderzochte traditie op wetenschappelijk en technisch gebied. Zij wijst verre van zich de algemeen gebruikelijke psychologische misvattingen van de Poolse bourgeoisie, die hierin bestonden, dat alles wat uit het Westen kwam, afgodisch vereerd werd, terwijl de werkende massa's van het eigen volk echter met verachting werden aangezien. Nog drie of vier jaar geleden was een deel van de Poolse intelligentia behept met het waandenkbeeld, dat men techniek in de eerste plaats in het Westen moest bestuderen. Tegenwoordig behoort dit waandenkbeeld tot het verleden.

Machines voor de textielindustrie worden tegenwoordig in Polen ontworpen en gemaakt.

TENTOONSTELLING

van werken van de

Poolse Graficus

TADEUSZ KULISIEWICZ

Annette

Een partisaan

Het is onze vereniging gelukt een aantal werken van de beroemde Poolse graficus Tadeusz Kulisiewicz voor korte tijd in ons land te krijgen. In Den Haag werd op de 10e October de eerste van de drie door ons georganiseerde tentoonstellingen van dit werk geopend. In Rotterdam vond de opening op 20 October, in Amsterdam op 1 November plaats. Deze tentoonstellingen, die met medewerking van de Vrije Academie voor Beeldende Kunsten in den Haag, van het Kunstcentrum 't Venster te Rotterdam en van de Galerie le Canard zijn tot stand gekomen, staan onder het beschermheerschap van de Poolse Gezant in den Haag Zijne Excellentie Tadeusz Findziński.

De 10e October j.l. beleefden we dus de opening in het gebouw van de Vrije Academie voor Beeldende Kunsten in den Haag. Nadat de Directeur van deze Academie, de Heer Livinus van der Bundt, de aanwezigen en wel speciaal de Poolse Gezant en zijn echtgenote welkom had geheten, hield de voorzitter onzer Vereniging een korte begroetingsrede waarin hij uiteenzette, dat een dergelijke tentoonstelling geheel in het kader van de werkzaamheid van de Vereniging past, doordat ze het hare kan bijdragen de culturele banden tussen Polen en Nederland te verstevigen.

Meisje met zwarte omslagdoek

Ghetto Gęsiastraat 1945

Nadat de tentoonstelling in den Haag een zeer groot aantal bezoekers had getrokken, werd zij op Maandag 20 October in de localiteit van de Kunstenaarsgroep „Het Venster" voor een aantal Rotterdamse genodigden geopend. Bij deze gelegenheid gaf de Heer Elenbaas een korte uiteenzetting van de betekenis van de Poolse grafiek in het algemeen en van die van Kulisiewicz in het bijzonder. We laten hier enige levensbijzonderheden volgen van de kunstenaar, die ook in ons land al een grote bekendheid heeft weten te verwerven.
Tadeusz Kulisiewicz werd geboren op 13 November 1899 te Kalisz uit een familie van slotenmakers. Na het Atheneum te hebben doorlopen kwam hij in 1923 als leerling aan de School voor Schone Kunsten te Warszawa. Hij studeerde bij Milosz Kotarbinski en Władyslaw Skoczylas.

Van 1926 af ging hij jaarlijks naar Podhale, in Szlembark — een armoedige gemeente in de bergen. Het was daar, te Szlembark, dat hij zijn tekeningen en houtsneden „Szlembark", „Bacowka", „Gehucht in Gorce" en een aantal andere werken maakte (1930—'36). Na het beëindigen van zijn studies aan de Academie voor Schone Kunsten in 1931 en na een tentoonstelling in de Salon van Garliński zette hij zijn studies voort in Frankrijk en Belgie. Hij hield tentoonstellingen in Polen en in het buitenland en sloot zich aan bij de groep „Ryt", waarvan pro-

Pawel Filak, mijnwerker

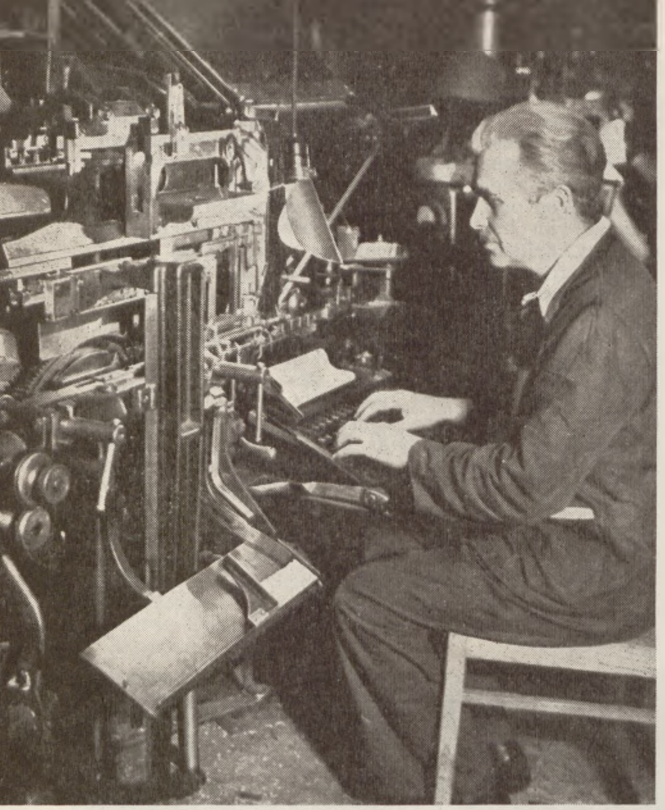
Een station te Warszawa in 1945

fessor Skoczylas de stichter was. In 1928 behaalde Tadeusz Kulisiewicz de eerste prijs op de tentoonstelling van Poolse tekenaars. Het volgend jaar kreeg hij de eerste prijs op de internationale tentoonstelling van Kraków. In 1933 behaalde hij de eerste prijs op de internationale tentoonstelling voor houtgravures te Warszawa en in hetzelfde jaar kreeg hij een aanstelling als leraar aan de Academie voor Schone Kunsten.
In 1936 richtte het Instituut voor Kunstpropaganda te Warszawa een tentoonstelling in van zijn gezamenlijk werk. In 1937 behaalde hij de prijs van de stad Łódź; daarna vertrok hij naar Frankrijk en Italië.

Bij de opstand van Warszawa is het hele oeuvre van Kulisiewicz, met inbegrip van 70 houtsneden, door brand vernield.
In 1945 zet Kulisiewicz zich echter weer aan de arbeid en tekent het door de Nazi's verwoeste Warszawa. In 1946 wordt hij professor aan de Academie voor Schone Kunsten en het volgend jaar worden zijn tekeningen „Warszawa 1945" tentoongesteld in het Nationaal Museum. In 1949 behaalt Kulisiewicz de prijs van de stad Warszawa en verwerft het Ordeteken van de Arbeid 2e Klasse. Een beurs van het Ministerie voor Cultuur en Schone Kunsten stelt de kunstenaar in staat een reis van drie maanden naar Frankrijk en Nederland te maken. Zijn tekeningen van de serie „De soldaten van de Revolutie en van de Vrede" behalen de eerste prijs op de Poolse tentoonstelling „Beeldende kunstenaars in de strijd voor de vrede". In 1951 werd een tentoonstelling van zijn oeuvre gehouden te Praag. Deze tentoonstelling ging ook naar Rome, Milaan, Wenen en Parijs, en was onlangs in Brussel. Thans is zij in ons land.
Nog in 1951 behaalde Kulisiewicz de eerste prijs op de 2e tentoonstelling van Beeldende Kunst in Polen voor zijn tekeningen in de serie „Strijders voor Vrijheid en Democratie" en voor zijn tekeningen over Tchecho-Slowakije.
Dat ook de Nederlandse deskundigen op het gebied der grafiek getroffen zijn door Kulisiewicz's meesterschap moge uit de volgende recensies uit de Haagse kranten blijken.
Het Vaderland van 11/10 j.l. schrijft o.a.: „Kulisiewicz is stellig een meester van de lijn en van het zwart-wit. Dit werk heeft een zwaar en bewogen karakter, verwant aan de Vlaamse houtsnijders en meer nog aan Orlowski's vroegere grafiek.
Enkele bladen als „Vrouw in het veld" zijn zo boeiend van conceptie, dat zij de sfeer der Oud Testamentische verhalen oproepen. Zijn oorlogstekeningen zijn de meest doorleefde die mij onder ogen kwamen. Zijn tekeningen en etsen roepen bij tijde de gedachte op aan uitzonderlijke tekenaars van het verleden: Jongkind, Goya en Rembrandt, ook wel aan Signac en Villon". In het Vrije Volk van 15/10 schrijft de Heer A. Gerretsen o.a.: Grondslag van deze kunst is een sterke bewogenheid met de problemen zonder enige sentimentele gevoeligheid. Hoe vermag hij met enkele nerveuze, gespannen lijnen in een portretstudie een karakter neer te zetten, een stadsbeeld, een landschap in kleine notities saam te vatten. De Waarheid van 15 Oct. schrijft: Wij zien op deze tentoonstelling van zijn meesterhand landschappen uit vele streken van Europa met rake lijnen neergezet. Vooral zijn portretten getuigen van het nieuwe in Polen, dat hem boeit en waaraan hij actief deelneemt. Deze portretten tonen de arbeiders niet als karakteristieke „interessante" typen, als modellen. Het Weekblad voor de Grafische Vakken in Nederland schrijft in zijn nummer van 21 Oct. 1952: Wie zich tot de grafische kunst aangetrokken gevoelt, en haar dus weet te waarderen moet zeker het veelzijdige werk van Tadeusz Kulisiewicz gaan zien.

Muzikanten

Linotypist aan het werk

GRAFISCHE INDUSTRIE

Met de opening van twee nieuwe grote drukkerijen (het „Huis van het Poolse Woord" voor tijdschriften en boeken en het „Technisch-wetenschappelijke Uitgeversbedrijf" te Warszwa) begon gedurende de laatste twee jaren een snelle ontwikkeling van de Poolse typografische bedrijven. De drukkerijen ontvingen toen behalve uit de binnenlandse productie ettelijke honderden nieuwe drukmachines uit leveringen van de U.S.S.R. en de D.D.R., waaronder verschillende van de grootste, bekende rotatiemachines. Als gevolg hiervan steeg de totale oplage van boeken tot 104 millioen in het jaar 1950, en tot 124 millioen exemplaren in 1951. In vergelijking met de vooroorlogse oplagen (1938) betekent dit een stijging met het viervoudige.

Sedert het einde van de oorlog tot April 1952 omvatte de boekenproductie in totaal 30.000 titels met een totale oplaag van om en nabij de 450 millioen exemplaren. Hiermede bedroeg zij meer dan de totale oplagen gedurende de gehele vooroorlogse periode van 1919 tot 1939 met nog niet ten volle 400 millioen exemplaren. Ten gevolge van deze uitgebreide boekenproductie kwamen er per inwoner in 1951 4 nieuwe boeken, tegenover 0,8 per inwoner in het jaar 1938; in andere vooroorlogse jaren lag het gemiddelde echter nog ver onder het genoemde aantal, bijvoorbeeld 0,5 in de jaren 1931 tot 1933, 0,6 van 1934 tot 1936.

Aan wetenschappelijke literatuur verschenen er in 1937 47 exemplaren op 1000 inwoners, in 1950 echter reeds 594, d.w.z. het twaalfvoudige hiervan; aan schoolboeken in 1937 per 1000 schoolkinderen 864 exemplaren (d.w.z. minder dan 1 schoolboek per kind), in 1950 echter reeds 7185 exemplaren per 1000 kinderen. Van bellettrie verschenen in 1937 per 1000 inwoners 193 exemplaren, in 1950 daarentegen 1080. Stelt men het oplagecijfer voor 1945 op 100, dan vertoont de ontwikkeling het volgende beeld:

1945	100	1949	729
1946	280	1950	1022
1947	420	1951	1225
1948	500		

Eenzelfde ontwikkeling ziet men op het gebied van de dagbladen- en tijdschriftenuitgeverij, waarvan het oplagecijfer in Polen voor de oorlog ongeveer 0,9 millioen (in 1939) bedroeg. Hiertegenover verschenen in 1951 alleen de dagbladen reeds in een oplage van 6 millioen exemplaren, d.w.z. één dagblad op de 4 inwoners, tegenover één krant per 38 inwoners in het jaar 1939. De totale oplage van periodiek verschijnende drukwerken en tijdschriften bereikte reeds in het begin van 1950 de 10 millioen, en steeg tegen Mei 1952 tot 16,2 millioen. Daarbij komen nog ongeveer 1 millioen geïmporteerde buitenlandse dagbladen en tijdschriften.

Volgens het plan voor het jaar 1952 zal van de gehele productie der grafische industrie 34 % aan de uitgave van boeken, 7 % aan dagbladen en 59 % aan tijdschriften en andere drukwerken zijn gewij,d. Aan nieuwe boeken zullen in dit jaar ongeveer 5300 titels met een totale oplage van 105 millioen het licht zien. Voor de druk van wetenschappelijke literatuur (dat zijn allereerst de publicaties van de Wetenschappelijke Staatsuitgeverij, van de Wetenschappelijke Verenigingen, van de Medische Staatsuitgeverij en van de Ossolineum-Uitgeverij) zorgen negen grote drukkerijen, welk aantal in de loop van het jaar nog met twee vermeerderd zal worden.

Vcor de druk van technische werken en leerboeken voor beroepsopleiding (de publicaties van de Technische Staatsuitgeverij, de Uitgeverij voor beroepsopleiding, de Uitgeverij voor het Verkeer, en de Uitgeverij voor Land- en Bosbouw) staan 14 drukkerijen ter beschikking. voor schoolboeken (De Staatsschoolboekenuitgeverij) vijf, voor kinderboeken en jeugdliteratuur (De Uitgeverij „Ons Boek") eveneens vijf. Voor sociaalpolitieke en economische literatuur (De uitgeverijen „Boek en Kennis" en de Poolse Economische Uitgeverij) zijn zes drukkerijen aanwezig, voor kunst en schone letteren (Het Staatsuitgeverijbedrijf, de Czytelnikuitgeverij, de Muziekuitgeverij) acht. De behoefte aan veelkleurenkunstdruk wordt gedekt door vijf drukkerijen. Tegen het einde van het jaar wordt bovendien een speciale offsetdrukkerij in bedrijf genomen voor de uitgave van rijk geïllustreerde kinderboeken en jeugdliteratuur.

De drukkerijen van dagbladen, tijdschriften en kleine drukwerken beschikken reeds over een voldoend ruime, technische basis, zodat hier voorlopig niet in verdere uitbreiding voorzien hoeft te worden.

Voor het inbinden van boeken worden bij verschillende drukkerijen tien boekbinderijen met half-automatische werkwijze en een capaciteit van ongeveer 7000 exemplaren per ploeg ingericht. De grote drukkerijen, zoals bijvoorbeeld de drukkerij van het Technisch-Wetenschappelijk Uitgeversinstituut in Warszawa, de Nationale Drukkerij in Kraków of de „Boek en Kennis"-drukkerij in Łódź, ontvangen boekbindautomaten, die ongeveer 20 000 exemplaren gebonden boeken per dag kunnen afleveren. De eerste lopendeband-mehode voor boekbinden zal in een grafisch bedrijf voor schoolboeken in Poznań worden toegepast; de capaciteit ervan zal 100 000 gebonden boeken per dag bedragen.

Verdere maatregelen ter verhoging van de productie vormen de invoering van een verkorte kleurenscala voor de lithografische druk benevens een vereenvoudiging van het kleurenreproductieproces, het mechanisch retoucheren, de algemene toepassing van bimetaalplaten bij de offsetdruk enz. Bijzondere betekenis voor de kostenverlaging krijgt het gebruik van harde platen van een nieuw kunstmateriaal in plaats van loden platen bij de vlakdruk. Deze zelfde harde platen worden ook in grote hoeveelheden bij de druk van tijdschriften met grote oplagen op rotatiepersen gebruikt.

Voor alle productiestadia van de grafische industrie is men bovendien op het ogenblik bezig met de uitwerking van een uniforme technische regeling en uitrusting.

Boekenstalletjes werden ingericht in de straten van steden en dorpen; zo ook in Katowice.

Leerlingen van de grafische school, offsetdruk.

„Het huis van het boek" heeft aan de hogescholen eigen boekenkiosken ingericht. Studenten aan de Polytechnische

BELANGRIJKE MEDEDELING

Poolse muziek in „De Suite" door Lya Ziverts

OP 7 NOVEMBER 1952, 20 UUR

In de Serie

MUZIEKAVONDEN

van het Kamermuziekgezelschap „DE SUITE" 1e Helmerstraat 70 (tel. 87258) te Amsterdam georganiseerd, zal de eerste avond van de serie B. (Slavische Muziek) aan POOLSE MUZIEK zijn gewijd

LYA ZIVERTS

zal, begeleid door de pianist F. RESTER, Poolse liederen zingen;

van Panufnik:	Suita Polska
K. Szymanowski:	U jezóreczka . . .
	Leczały żurawie…
Zeven liederen van Wiechowicz:	Waarom verbleek je rode schemering?
	Wiegelied
	De Kus
	Jagulenka baj, baj, bajoe…
	Wie zal jouw mijn dorp, met goud overstromen?
	Twee wiegenpendels zijn het oneens…
	Op de weefstoel
F. P. Łabuński:	Zomer
	Gemzen

Sikorski:	Mazurka
	Moedertje mijn…
Obuchowicz:	Kransje…
Drie liederen op Japanse tekst van P. Perkowski:	Zie, de witte asters bloeien reeds…
	Ik bad uit 't diepste van mijn ziel
	Arm verlaten huisje…
P. Perkowski:	Vogeltje…
A. Gradstein:	Winteravond…
T. Szeligowski:	Arion…

De toegangsprijs is voor onze leden *f* 1.20. Kaartenverkoop: Alsbach en Doyer, Kalverstraat 176; Broekmans en van Poppel, van Baerlestraat 92; De Nieuwe Muziekhandel, Leidsestraat 50. Voor leden: 1e Helmerstraat 70.

LIJST VAN POOLSE MUZIEKWERKEN
in ons Verenigingsgebouw

K A M E R M U Z I E K

ADAM ANDRZEJOWSKI (1880—1920)

Burleska, voor viool en piano

GRAZYNA BACEWICZ

Kaprys polski (Poolse caprice), viool solo
Suita polska, voor twee violen
Łatwe duety na tematy ludowe, (gemakkelijke duetten naar volksmelodieën) voor twee violen
Kwartet voor vier violen
Melodia Kaprys, viool en piano
Concertino voor viool en piano
Sonata da Camera, voor viool en piano
III Koncert skrzypcowy, (derde viool-concert klavier uittreksel)
Oberek, voor viool en piano
Pianoconcert, arrangement voor twee piano's
IV Sonata, viool en piano
Uwertura, voor orkest
Taniec Mazowiecki, viool en piano
Mazowsze dansen, viool en piano
Taniec Mazowiecki, violoncel en piano, transcriptie van Z. Adamski

P I A N O

FR. CHOPIN (1810—1849)

Band I, Preludia (op. 28)
Band III, Ballady (op. 23)
Band IX, Valce (op. 18)
Etiuda Rewolucyjna, Revolutie-étude
Dwie pieśni, Twee liederen (op. 74, no. 6)

KAROL LIPINSKI

9 Kaprysów (9 Caprices) voor vioolsolo, bewerkt door Irena Dubiska, 1951

JEAN DE LUBLIN (± 1540)

Tabulatura Ioannis de Lyublyn Canonic (orum) regularium de Crasnyc, 1540, voor piano of clavecymbel

W. LUTOSLAWSKI

Volksmelodieën voor viool en piano

JAN MAKLAKIEWICZ

Suita Huculska (Huzulersuite), viool en piano (1932)

ARTUR MALAWSKI

Burlesque, viool en piano, (1940)

ANDRZEJ PANUFNIK

Trio, (1934), piano, viool en violoncel

ROMAN STATKOWSKI

Kwartet No. 5 op. 40, voor twee violen, alt en violoncel
Krakowiak, (op. 7), voor viool en piano, bewerkt door J. Dubiska
Oberek, (op. 34 nr. 2), voor viool en piano

HENRYK MELCER

Parafrase voor viool en piano van St Moniuszko's Dumka

TADEUSZ SZELIGOWSKI

Pianoconcert. Uittreksel voor twee piano's

KAROL SZYMANOWSKI

Nocturne en Tarentella voor viool en piano, (op. 28, no. 1 en 2)
Zródło Aretuzy, (op. 30, no. 1), (De bron van Arethusa), (Eerste gedicht uit de Mythen), voor viool en piano
Dans uit „Harnesie", bewerkt door Pawel Kochański, voor viool en piano
Liederen uit Kurpie, (op. 58), (dl 3), zang en piano
B-moll variatie (op. 3), voor piano
Preludium en fuga (1909), voor piano

HENRYK WIENIAWSKI (1835—1880)

L'école moderne, (op. 10), Etudes, caprices, vioolsolo
Scherzo-Tarantella, (op. 16), viool en piano
Adagio elegiaque, (op. 5), Polonaise brillante, (op. 4) voor viool en piano
Fismol concert, (op. 14), klavieruittreksel met vioolsolo-partij
Tweede vioolconcert, (op. 22), klavieruittreksel met vioolsolo-partij
Legenda, (op. 17), viool en piano
Dudziarz, (op. 19, No. 2), (De doedelzakspeler), viool en piano
Kujawiak, viool en piano
Obertas, (op. 19, No. 1), viool en piano
3 Kaprysy, (op. 18, No. 5, op. 10, No. 2, op. 10, No. 8), voor viool en piano

A. ZARZYCKI

Mazurek, (op. 26), voor viool en piano

L I E D E R E N B U N D E L S
(zonder begeleiding)

Pieśni i tańce Kujawskie, eenstemmige volksmelodieën, verzameld door Urszula Brzozowska
Pieśni i Piosenki, bundel meerstemmige liederen, verzameld door Leon Pasternak
Gaiczek Zielowy, bundel meerstemmige liederen, verzameld door Bronisław Rutkowski
Spiewamy Piosenki, bundel 1, 2 en 3 stemmige liederen, verzameld door Bronisław Rutkowski

Z A N G
(met pianobegeleiding)

Wyszłabym ja (Ik zou graag...), W. Lutosławski)
Służba Polsce, (Dienst aan Polen), W. Lutosławski
Piosenka o Nowej Hucie, (Liedje over Nowa Huta), J. Gert
Skąd taka zmiana, (Vanwaar zulk een verandering), E. Olejarczyk
Od Różana trakt, (Op de weg van Rożan), A. Gradstein

Na prawo most, na lewo most, (rechts een brug, links een brug)

Pieśń Z.M.P., (lied van de Poolse Jeugdbond), A. Gradstein

Pochód pszyjaźni (Een vriendschaps-mars), T. Sygietyński

Pieśni Kurpiowski (Liederen uit Kurpie). door Karol Szymanowski, (op. 58, dl 3)

Owie Pieśni, (twee liederen), door Fr. Chopin, (op. 74, No. 6), woorden van A. Mickiewicz

Pieśni, door Eugeniusz Pankiewicz

Mazurek, door Kazimierz Sikorski

Liederen (dl 1 voor hoge, dl 2 voor lage stem), Moniuszko

LIEDEREN VOOR A CAPELLA-KOOR

TADEUSZ CHYŁA

„Mlodości, raduj sie" (1944), (Wees blij met je jeugd), voor 4-stemmig mannenkoor

MIECZYSŁAW DROBNER

Bajka, (Sage), voor vierstemmig mannenkoor

Bunt szyn, voor vierstemmig mannenkoor

W aeroplane, (In de vliegmachine), voor vierstemmig mannenkoor

STANISŁAW KAZURO

Królewicz Maj, (Kroonprins Mei), voor vierstemmig mannenkoor

MIECZYSŁAW KRZYNSKI

Krakowiak, (fuga), voor vierstemmig gemengd koor

J. K. LASOCKI

„Nie wyskakuj ptaszku", 1946, (vlieg niet weg, vogeltje), volksmelodie, voor vierstemmig gemengd koor

KAROL MICHAŁ PROSNAK

Drie liederen over de zee, voor vierstemmig gemengd koor

KAZIMIERZ SIKORSKI

Gdy naród do boju, (Waar het volk ten strijde trekt), voor vierstemmig gemengd koor

„Czemuscie mnie", volksmelodie, (Waarom heb je mij), voor vierstemmig gemengd koor

„Góralu od Zywca", volksmelodie, Krakowiak (Bergbewoner uit Zywiec), voor gemengd vierstemmig koor

Warszawianka, voor vierstemmig gemengd koor

„Hej, Zabujaly", (Hei, slome), voor vierstemmig gemengd koor

Mazurek Kurpiowski, (Kurpische mazurka), voor vierstemmig gemengd koor

„Na środku pola, (midden in het veld), voor vierstemmig gemengd koor

Walczyk kurpiowski, (Kurpisch walsje), volksmelodie, voor vierstemmig gemengd koor

„Ciemna nocka", (Donker nachtje), Kurpische volksmelodie, voor vierstemmig gemengd koor

TADEUSZ SZELIGOWSKI

5 Pieśni ludowych z lubelszczyzny, (vijf volksliederen uit de streek van Lublin, voor driestemmig vrouwenkoor)

STANISLAW WIECHOWICZ

5 Pieśni ludowych ze śląska, (vijf volksliederen uit Silezië), voor driestemmig vrouwenkoor

Z tamtej strony rzeki, (aan gene oever van de rivier), voor vierstemmig gemengd koor

„Chodziła po sieni", (Ze liep in de gang), voor vierstemmig gemengd koor

Na polu wiśnia, (Op het veld stond een kerseboom), voor vierstemmig gemengd koor

Gdzie mi się podzaly, (Waar is het gebleven), voor vierstemmig gemengd koor

Wedle tego Jędrzejeczka, (Alles om deze Sander), voor vierstemmig gemengd koor

Za ujazdem, (Achter de hof), Silezische Volksmelodie, voor vierstemmig gemengd koor

„Hosa, hosa", Silezische volksmelodie, voor vierstemmig gemengd koor

Krakowiak in Es, voor vierstemmig gemengd koor

Kantata zniwna, (Oogstcantate), voor veelstemmig gemengd koor

Kujawiak, ballade voor groot gemengd koor

Warjacje II, mrcuczkowe bajki, (Brombeer vertelt), voor gemengd koor

KOORZANG MET BEGELEIDING

STANISLAW WIECHOWICZ

„Pragną oczki", (Smachtende oogjes), voor vierstemmig gemengd koor en 2 piano's

ORKEST

Uwertura tragiczna (1942), partituur, A. Panufnik

Notturno, (1942), partituur, A. Panufnik

Sinfonia Rustica, (1948), partituur, A. Panufnik

Suita Staropolska, (1950), Oud Poolse suite voor strijkorkest, A. Panufnik

Mala suita, (kleine suite) partituur symp. orkest, Witold Lutosławski

Obrazki wieskie, (1945), (dorpsbeelden), suite voor klein orkest met piano, Kazimierz Sikorski

Chmiel, (1927), (De hop), huwelijksdans voor orkest, partituur, Stanislaw Wiechowicz

Polonez z baletu „Pan Twardowski", partituur, Ludomir Różycki

Mazur uit de opera „Straszny dwór", (Het spookslot), S. Moniuszko

Mazur uit de opera „Halka", Stanislaw Moniuszko

Uwertura, Grazyna Bacewicz, (partituur)

Pianoconcert, Grazyna Bacewicz, (arrangement voor twee piano's

Derde vioolconcert, Grazyna Bacewicz, (piano-uittreksel)

★ KORTE BERICHTEN ★

Indeling in 67 kieskringen

Bij de voorbereidingen voor de nieuwe verkiezingen voor de Poolse Sejm op 26 October a.s. werd Polen in 67 kieskringen ingedeeld, die tezamen 415 afgevaardigden kiezen. Op de grote steden, waarvan de meeste een eigen kieskring vormen, komen het volgende aantal mandaten: Warszawa 15, Łódź 10, Wrocław 7, Poznań 6, Kraków 6. Op het Boven-Silezische industriegebied, dat de 4 kieskringen Katowice, Zabrze, Bytom en Gliwice vormt, komen 28 mandaten.

Kultuur

Half September verschijnt het eerste nummer van de *„Kwartaalberichten van het Pools-Sowjet Russisch Instituut"* in Warszawa. Het tijdschrift behandelt problemen van de Poolse samenwerking op cultureel en wetenschappelijk gebied tussen beide landen. Naast wetenschappelijke bijdragen zal het teksten van oude oorkonden, informaties over Polonica in de Sowjet-Unie, over Slavistiek in Polen en bibliografieën e.d. bevatten.

Aan het begin van het nieuwe schooljaar 1952/53 zijn er *15.000 nieuwe leerkrachten* aan de scholen van verschillend type bijgekomen. Hun opleiding ontvingen zij op seminaria, paedagogische hogescholen, universiteiten en gedeeltelijk op onderwijzerscursussen. Door uitbreiding van het aantal onderwijzers kan in 1500 dorpsscholen een nieuwe indeling in verschillende klassen plaats hebben; 400 zullen scholen met 7 klassen worden.

Economische tegemoetkomingen bij onderhandelingen met Oostenrijk

Bij de Pools-Oostenrijkse onderhandelingen over het afsluiten van een nieuw handelsverdrag, die van 21 Juli tot 13 Augustus plaats vonden in Wenen, bood de Poolse handelsdelegatie een verlaging van de prijs der Poolse exportkolen aan. Thans voert Oostenrijk uit de USA kolen in tegen prijzen, die 50 % boven de prijs van de Poolse kwaliteitskolen liggen. Door deze Amerikaanse kolenleveringen heeft Oostenrijk reeds een schade van meer dan 200 millioen schilling geleden. De democratische pers van Oostenrijk waardeerde de tegemoetkomingen van de Poolse regering als van grote betekenis voor de ontwikkeling der handelsbetrekkingen tussen Oostenrijk en de volksdemocratische landen.

Handelsverdrag met China

Met de volksrepubliek China werd op 11 Juli jl. in Warszawa een handelsverdrag gesloten voor het lopende jaar. De Chinese leveranties aan Polen zullen bestaan uit erts, asbest, grafiet, textielgrondstoffen, huiden, graan en andere agrarische producten, tabak, thee enz. Polen zal aan China leveren: rollend spoorwegmateriaal, staal e.d. producten, werktuigmachines, werktuigen, chemicaliën, papier enz.

Een nieuwe walserij

Bij de Bobrek-hoogoven werd eind Juli jl., 4 maanden vóór de voorgeschreven termijn, een nieuwe walserij in gebruik genomen. Met de aanleg van de honderden meter lange automatische walsbaan was pas in April jl. begonnen. De bediening van het gehele walsbedrijf geschiedt door slechts 15 man, wier werkzaamheid zich beperkt tot de controle der meetinstrumenten, terwijl het gehele walsproces — vanaf het ogenblik dat de blokken uit de roloven komen tot en met het snijden, wegen, registreren van het gereedgekomen product, het smeren, het reinigen en het verzamelen van het afval — automatisch geschiedt.

Automobielen-fabriek te Lublin uitgebreid

In de automobielfabriek te Lublin werd een nieuwe productiehal van de afdeling voor houtbewerking voor de carosserieën in bedrijf gesteld. De grootte ervan overtreft belangrijk die van de montagehal van het bedrijf en bevat de modernste arbeidstechnische- en hygiënische installaties, die voor een deel tot nu toe nog slechts weinig bekend waren. De machines en installaties zijn, evenals die voor vele andere productieafdelingen, door de USSR geleverd, volgens de tussen beide landen bestaande economische verdragen.

Nieuwe mijn „Wesola II"

Na het bereiken van de eerste kolenader werd op 22 Juli jl., op de Poolse nationale feestdag, de nieuwe Boven-Silezische mijn „Wesola II" in bedrijf gesteld, een half jaar vóór de voorgeschreven termijn. Bij volledige exploitatie zal de productie ongeveer 6500 ton steenkool per dag bedragen (gemiddelde tot grote mijnen produceren 2000 tot 4000 ton per dag). Met de ontginning werd ongeveer vier jaar geleden begonnen, waarbij de maandelijks uitgehouwen afstand van 13 meter bij de aanvang tot 1200 meter toenam.
Door vergaande mechanisatie van de ondergrondse productie en de bovengrondse verwerking is voor de bediening van de gehele sorteerafdeling, behalve de signaalgever, slechts één man nodig.

Katoen-combinaat te Andrychów

Het katoencombinaat te Andrychów bij Kraków zal binnenkort geopend worden. De eerste machinehal van de fijngarenspinnerij werd enige dagen geleden als proef in bedrijf gesteld, terwijl in de tweede hal de montagewerkzaamheden zo goed als klaar zijn. Ook voor de hallen III en IV zijn de laatste machines reeds aangekomen. Het bedrijf is ongeveer tienmaal zo groot als de vroeger hier aanwezige en verbouwde oude katoenspinnerij.
Behalve met moderne productiemachines is het bedrijf uitgerust met voorbeeldige arbeidshygiënische installaties. Door de ventilatie kan bijv. 4 tot 6 maal per uur de lucht in het gehele bedrijf worden ververst. Elke machine wordt voortdurend automatisch stofvrij gemaakt en het stof wordt naar de onder elk machinecomplex gelegen kelder afgevoerd.
De fijngarenspinnerij vormt slechts een deel van het gehele combinaat. In aanbouw zijn nog een ververij en een electrische centrale. Het volgend jaar zal voorts worden begonnen met de bouw van een spinnerij voor middelfijne garens, van een weverij en een fabriek voor de fabricage van eindproducten.
Door zulke grote investeringen als de bedrijven te Andrychów, Piotrków, Zambrów enz. zal in de katoenindustrie tot 1955 het aantal spoelen voor fijne garens tot het dubbele van het jaar 1949 worden verhoogd en het aantal voor middelfijne garens tot 25%. De productie van katoenen weefsels moet in dezelfde tijd van bijna 400 millioen meter in 1949 tot 607,7 millioen stijgen.

Uitbreiding van de kunstvezelfabriek in Gorzów

Sinds Augustus van het vorig jaar is de productie van de pas in het afgelopen jaar geopende kunstvezelfabriek tot het 4-voudige gestegen. De productie per dag bedraagt ongeveer 120 mrd. meter garen. De fabriek, die thans hoofdzakelijk de volsynthetische steelen vezels (een soort nylon) vervaardigt, zal in de toekomst worden uitgebreid tot een groot combinaat van kunststoffenproductie. Hier zal o.a. celwol worden vervaardigd. De machines zijn grotendeels afkomstig uit de binnenlandse industrie.

Verbouw en export van geneeskrachtige kruiden

In Polen wordt tegenwoordig in ongeveer 400 soorten geneeskrachtige kruiden handel gedreven; 60 soorten hiervan worden speciaal gekweekt. De bebouwde oppervlakte ervan bedraagt dit jaar 8340 ha en moet het volgend jaar tot 10.000 ha worden uitgebreid. Vóór de oorlog (1939) besloeg de verbouw

slechts 450 ha. Van de in het wild groeiende geneeskrachtige kruiden steeg de oogst van 530 ton in 1949 tot 2580 ton in 1951. Voor het lopende jaar hoopt men van de bebouwde oppervlakte een oogst van 6250 te verkrijgen.
Behalve voor medische doeleinden worden deze planten ook veel in de industrie verwerkt, zo bijv. in de looierij, de zeep- en parfumindustrie enz. Iets nieuws is de verwerking tot preparaten voor de bijvoedering van vee, waarvan vele de vruchtbaarheid en de melkopbrengst bij koeien verhogen, andere bij varkens de mesttijd verkorten, en weer andere bij kippen tot een verhoogde leg leiden. Met het wetenschappelijk onderzoek naar de verbouw en het gebruik dezer kruiden belast zich het staatsinstituut voor kruidkunde te Poznań.
Behalve voor de dekking van binnenlandse behoeften zijn deze kruiden ook een belangrijk exportartikel voor Polen. Er worden 64 soorten uitgevoerd. Sinds 1946 is de export met 700% toegenomen. Onder de in totaal 13 afnemende landen (in 1946 slechts 4) behoren Westduitsland, Zweden, Zwitserland, België, Frankrijk en de USA. Dit zijn dan de voornaamste afnemers.

Champignonkwekerij

Enige tijd geleden werden door het staatsinstituut voor plantenteelt voorbereidingen getroffen voor een Poolse champignonkwekerij, die tevens voor de export zou moeten dienen. De moeilijkste taak, namelijk de aanbouw van binnenlandse soorten, gelukte verrassend goed. Ter controle werden tegelijkertijd sporen van buitenlandse soorten (Franse en Deense) aangekweekt, die intussen niet zulke goede resultaten opleverden.
Thans worden onder toezicht van het Instituut op de staatslanderijen de voorbereidingen getroffen voor een champignonteelt in het groot.

Verbouw van Mitchoerin-tarwe

De proefstations der staatslanderijen worden thans door het centrale landbouw-onderzoekingsinstituut voorzien van zaaigoed van een voor de Poolse grond- en klimaatverhoudingen geschikte soort van de Mitchoerin-tarwe, die meerdere aren op één halm draagt.

Boeken

Rzendowski, L.: Rolnictwo w planie 6-letnim (De landbouw onder het zesjarenplan). 74 blz. Polgos-uitgave, Warszawa 1951.
Het boek behandelt in 't kort de belangrijkste problemen, die zich bij de modernisering en mechanisering van de Poolse landbouw voordoen.

Skibicki, W.: Słownik angielsko-polski handlu morskiego. (Engels-Pools woordenboek voor de zeehandel). 268 blz. Polgos-uitgave, Warszawa 1951.
Het werk verklaart de meest gebruikelijke termen op het gebied van de zeehandel en bevat de tekst van de belangrijkste bij de overzeese handel voorkomende documenten.

Stefanus W.: Techniczy słownik pierzarstwa (Technisch woordenboek van de veren-industrie. 5-talig, 100 blz., Polgos-uitg. Warszawa 1951.
Een overzicht van alle handels- en technische uitdrukkingen en afkortingen, die bij de verwerking en de handel van veren voorkomen; bewerkt voor de Poolse, Russische, Franse, Engelse en Duitse taal; vooral bestemd voor het buitenlandse handelsverkeer.

Monografie over vleugelloze insekten

De eerste vier delen van een monografie over vleugelloze insekten in Polen van de hand van Prof. J. Stach kwamen uit in de jaren 1947 tot eind 1951. Stach geldt als een der bekwaamste geleerden in dit vak en geniet als onderzoeker een internationale bekendheid. Ook heeft Prof. Stach op het gebied der Paleozoölogie belangrijke successen geboekt. Mede op zijn initiatief is men o.a. met de opgravingen bij Starunia begonnen, die het complete fossiel van een neushoorn uit het diluviale tijdperk aan de dag brachten.
Dit jaar werd Prof. Stach de staatsprijs verleend.

FILM

Twee cultuurfilms over Gierymski

Een tweetal korte films, waarvan één in kleuren, werd uitgebracht door het productiecomité voor cultuurfilms te Łodż, over de scheppingen van de Poolse schilder Alexander Gierymski. De eerste film draagt de titel „Gierymski als schilder van Warszawa", de tweede „Het realisme van Gierymski".

Buczkowski begon met het opnemen van de film „Avonturen in Mariensztat"

In de nieuwe kleurenfilm „Avonturen in Marienszat", met de opname waarvan men in Juli begon, spelen de 18 jarige Lidia Korsak van het Mazowsze volksdans- en zangensemble, en verder Tadeusz Szmidt en Leopold Nowak, de hoofdrolspelers uit de films „Het duivelsravijn" en „De eerste start".
De regie is in handen van Leonard Buczkowski, wiens films „Verboden liederen", „De Schat" en „De eerste Start" in Polen en in het buitenland groot succes hebben geoogst.
Het draaiboek is van Ludwik Starski.

„De vijf uit de Barska-straat" wordt verfilmd

De roman „De vijf uit de Barska-straat" waarvan de schrijver K. Koźniewski, dit jaar met de staatsprijs voor literatuur werd onderscheiden, werd door Alexander Ford, de bekende regisseur van de films „De Grensstraat" en „De jeugd van Chopin" als stof voor zijn nieuwe film gebruikt.

FILMS
voor de jeugd

De eerste Poolse tekenfilms zijn reeds enige jaren geleden in de bioscopen vertoond. Deze films stonden toen nog niet op een voldoend niveau, behalve dan de poppenfilm van Z. Wasilewski „Ten tijde van koning Krakus", en in de draaiboeken waren nog allerlei technische gebreken en fouten. Naarmate de productiemoeilijkheden meer en meer overwonnen werden — n.l. het ontbreken van de technische uitrusting — en de belangstelling van de vertoners voor deze tak van productie groeide, werd het niveau van deze films steeds beter. Polen had tot dusverre generlei tradities op dit gebied van de film en ook geen kader dat hierop ingesteld was. Daarom was de tijd van ontwikkeling die achter ons ligt een leertijd. Uit de huidige situatie van de teken- en poppenfilms valt te constateren, dat er een crisis is overwonnen, en dat men in het aanstaande seizoen reeds Poolse sprookjesfilms te zien zal krijgen.

De Poolse speelfilmproductie heeft op het ogenblik vier zulke ensembles: twee voor tekenfilms in Bielsk en twee voor poppenfilms in Lódz. Het vorig jaar hebben deze ensembles in totaal zes films geproduceerd. Thans worden kleurencopieën van vier van deze films gemaakt, die in de herfst in de Poolse bioscopen zullen worden gedraaid.

„De specht vertelde aan de uil..." Dat is de vrolijke geschiedenis van dieren die in het bos een gemeenschap oprichten.

„Reini, de luilak". Hierin wordt de luiheid en onordelijkheid aan de kaak gesteld.

„Het gemeenschappelijk huis". De film schildert de betekenis van de collectieve arbeid gezien van uit het leven van het speelgoed.

De vierde film heet „Verontwaardigde tekeningen" en behandelt de gevolgen van achteloosheid.

Dit jaar zijn de teken- en poppenfilms niet meer — zoals in de voorafgaande jaren — uitsluitend éénakters, maar er zijn nu ook enige twee-akters en tamelijke lange films; en wat het voornaamste is, er zullen ook kleurenfilms komen. Van de poppenfilms gaat er op het ogenblik een tweeakter „De vruchtentuin van Lorenz", naar het toneelstuk van M. Kownacka. Het draaiboek is van Brzechwa en Nel. Er zal een tamelijk lange kleurenfilm verschijnen. nml. „Het verhaal van Michałkowice", door H. Januszewska en J. Nel, bewerkt naar een volkssprookje.

In voorbereiding is ook een vrij lange kleuren-poppenfilm „Het sprookje van Janosik".

De tekencollectieven voltooien op het ogenblik de film „Spijbelaars" welke film met vrolijke avonturen uit het leven van de hazen, waarschuwt tegen de gevolgen van het niet op school komen.

Verder zijn er twee vrolijke tekenfilms in voorbereiding: „De avonturen van de pinguin Gustel" en „De geschiedenis van de sijsjes". Er zijn nog meer draaiboeken in voorbereiding, die de volgende thema's behandelen: Natuurbescherming, bestrijding van schadelijke dieren, insecten, problemen van lichamelijke opvoeding e.d.

Doordat er nu een voortdurend contact is met schrijvers, is er ook een reserve aan draaiboeken ontstaan, en de regisseurs hebben nu de mogelijkheid om thema's te kiezen, die hun speciale belangstelling hebben. De waarborg van een dergelijke litteraire onderbouw, in tegenstelling met het krampachtig zoeken naar thema's, is een verdere stap voorwaarts op de ontwikkelingsweg van deze filmbranche en garandeert tevens haar hoog niveau.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

307 Millioen Zloty
voor uitbreiding van Hogescholen

In het kader van de plannen voor 1952 is voor de ontwikkeling van het Hoger onderwijs een bedrag van 307 millioen Złoty beschikbaar gesteld (in 1951: 220 millioen Złoty). Dit bedrag is bestemd zowel voor gebouwen voor hoger onderwijs als voor instituten voor wetenschappelijk onderricht en voor enige medische klinieken. In verschillende centra van hoger onderwijs ontstaan door verruiming en nieuwbouw grote academische wijken, zoals b.v. in Gliwice, Kraków, Gdańsk, Olsztyn, Wrocław.

Naast de 27 hogescholen van vóór de oorlog (toen Polen nog 35 millioen inwoners had), werden sedert het einde van de oorlog 55 nieuwe scholen voor hoger onderwijs geopend, zodat Polen nu in totaal over 82 scholen voor hoger onderwijs beschikt (het land heeft nu 25 millioen inwoners), en wel zeven universiteiten (vóór de oorlog vier), 8 technische hogescholen (vroeger 3), 1 mijnbouwhogeschool, 9 avondhogescholen voor ingenieurs, 6 landbouwhogescholen, zes paedagogische hogescholen, 7 kunstacademies, 7 theateracademies, 1 filmhogeschool e.a.

Van de genoemde hogescholen bevinden er zich in Warszawa 16 (vóór de oorlog 11), in Kraków 10 (4), Wrocław 9, Poznań 8 (3). Łódź en het Boven-Silezische industriegebied, waar vóór de oorlog geen hogescholen waren, tellen nu 7 zulke inrichtingen. Aan de Warszawase hogescholen zijn voor het juist begonnen studiejaar 1952/'53 ongeveer 30.000 studenten ingeschreven, te Łódź 10.000. De industriestad Częstochowa, die vóór de oorlog evenmin een hogeschool bezat, heeft sedert enige tijd een technische hogeschool met 3 faculteiten te weten: voor metallurgie, machinebouw en textielproductie. Voorts is er in Łódź een economische hogeschool gekomen.

De avondhogeschool voor ingenieurs in Bydgoszcz werd uitgebreid met twee faculteiten, n.l. die voor machinebouw en chemie. Aan de technisihe hogeschool te Gliwice werd een nieuwe faculteit geopend, voor industriebouw. De polytechnische hogeschool te Warszawa beschikt thans over 15 faculteiten met afgerond 100 gespecialiseerde richtingen. Aan het eind van het afgelopen studiejaar werden er 1.800 ingenieursdiploma's uitgereikt; voor het volgend studiejaar rekent men op 2.200 afgestudeerden.